

I 1865 satt den dengang 51 år gamle direktør for Norges fyrvesen, C. F. Diriks, og forlagsbokhandler P. F. Steensballe sammen og la planer om å utgi i trykken et utvalg av den førstes tegninger fra hans reiser rundt omkring i landet vårt. Disse tegningene lignet ikke noen av de vi kjente fra vår tidligere nokså sparsomme illustrasjonskunst, og ideen med å sende dem ut som rene tegningsserier uten tekstblader var også ny, så alt ialt var forleggeren her stillet overfor et nokså vågelig forsøk, og det heftet som Steensballe sendte ut til julen fikk da også preg av å være det.

«Skisser af Reiselivet» inneholdt 6 pennetegninger i den billige kontratrykk-utførelse lagt inn i et tarvelig, tynt papir-omslag, og publikasjonen utmerket seg ved å være ganske uten noen som helst angivelse av hvem som var tegner eller hvem som var utgiver.

Tegningene som i en rekke av årlig tilbakevendende utgaver skildrer hverdagslivet blant folk som Diriks traff på, gir oss på sin måte de første helt realistiske skildringer av folkelivet ubunnet av den kunstneriske skole som behersket smaksretningen. Men det som har gjort at tegningene etter alle disse år ennå har makt over oss og har erobret et lite hjertekammer hos nasjonen, er nå først og fremst at de med humorens virkemidler, som her hjemme var en ny verdi i seg selv, svinger tuktens ris over menneskenes små svakheter med den forståelse som eies av et fint sinn fylt av inderlig hjertevarme. Det er på dette grunnlag at Diriks er blitt klassiker, det er hans rike og elskverdige lune vi elsker mest i hans tegninger.

Det var som om folk hadde gått og ventet på avveksling i den nokså traurige boktilværelse, slik ble suksessen. Diriks-tegningene ble da også etter som årene gikk intet mindre enn som en slags institusjon, noe man hadde å holde seg til, som en kunde gjøre regning med å finne i bokladene til julebordet, og samarbeidet mellom Diriks og forleggeren ble først avsluttet i 1882 med siste hefte av «Allehaande».

Det er bare de 26 tegninger fra «Skisser af Reiselivet i Norge» som forlaget denne gang sender ut i ny utgave. De utkom

i 4 hefter i årene 1865—1868 første gang, og ble straks fulgt av nye utgaver som viser små avvikelser i tegningene og tekstningene. Det er ikke mulig å finne ut av hvor mange av hver av tegningene som den gang ialt ble trykt, men de må ha vært mange tusen, — men det er i hvert fall ganske sikkert at de oppnådde en utbredelse som langt overgikk hva noen norsk bokutgave tidligere hadde hatt her hjemme.

Etter «Skisser af Reiselivet i Norge», fulgte nye tegningserier, ialt utga Steensballe mer enn hundre pennetegninger av Diriks.

Men disse trykte tegningene er allikevel bare en liten del av hans rike produksjon, og plukket ut av den. Diriks tegnet bestandig, inne og ute, på reiser og i sine fristunder, og heldigvis har vi i Universitetsbiblioteket og privat oppbevart hundrevis av hans skisser utført i penn, blyant eller farger, deriblant også en rekke skildringer av norsk natur fra alle kanter av landet.

Vi må derfor forstå Diriks som det han innerst inne var, en følsom sjel med kunstnerens ønsker og drømmer, men vi skal bare være glad for at han har fått amatørens stempel som klær ham så overordentlig godt.

Diriks har rang gjennom disse tegningene sine, ikke bare som det gode og elskverdige menneske vi er så heldige å møte, — ikke bare fordi han har introdusert et nytt forfriskende og livgivende element i en tid hvor Alvoret var i ferd med å knuge oss, — ikke bare fordi hans evne til å stille de pussigste situasjoner med vrangvillige mennesker som hovedpersoner i et forsonende lys, — men også fordi hans sanndru, lett karikerte naturalistiske folkelivsbilder er et oppkomme for vår viten om mange ting fra reiselivet som ellers ville gått tapt.

Det er i år 80 år siden det første heftet av «Skisser af Reiselivet i Norge» ble sendt ut, og det er også nøyaktig 50 år etter at Diriks døde at denne nye utgave av hans tegninger foreligger. Den blir derfor som en slags dobbelt jubileumsutgave. Det er godt og hyggelig at den skulle komme akkurat i år, syns jeg, den får på denne måte liksom en forsterket verdi.

Erling Hedels.